DEVELOPMENT OF HUNGARIAN AND AUSTRIAN ORGANIC FARMING

By:
KOLTAI, JUDIT – MAZÁN, MÁRIÓ – CSATAI, RÓZSA

Keywords: organic farming, development, support systems, marketing.

Directive 2092/91/EEC of the European Council regulates organic farming that is supplemented by national statutes. There are seven inspection organisations functioning in Austria and two in Hungary. They carry out comprehensive control inspections in a designated area at least once a year. When comparing the support systems of the two countries, the amount of support within the NAKP in this country is about 60% less than that in the ÖPUL program in Austria. More than 90% of products produced by organic farms in this country are exported mostly to EU member states. Home demand for such products is low. In Austria demand for eco-products increased significantly in recent years. In this country the turning point could be if, as in Austria, large supermarket chains enhanced their role in retailing eco-products.

A MAGYAR ÉS AZ OSZTRÁK ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS FEJLŐDÉSE

KOLTAI JUDIT PETRA – MAZÁN MÁRIÓ – CSATAI RÓZSA

Kulcsszavak: ökológiai gazdálkodás, fejlődés, támogatási rendszerek, értékesítés.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az ökológiai gazdálkodást az Európai Tanács 2092/91/EGK rendelete szabályozza, melyet nemzeti jogszabályok egészítenek ki. Ausztriában jelenleg 7, Magyarországon 2 ellenőrző szervezet működik, melyek évente legalább egy átfogó ellenőrzést végeznek a kijelölt területeken. Összehasonlítva a két ország támogatási rendszerét hazánkban a NAKP keretében mintegy 60%-kal kevesebb a támogatás összege, mint Ausztria ÖPUL programjában.

A Magyarországon előállított ökológiai gazdálkodásból származó termények több mint 90%-át exportálják, ennek legnagyobb része az EU tagállamokban kerül értékesítésre, a hazai fogyasztás csekély. Ausztriában viszont, az elmúlt esztendőkben jelentősen fokozódott a kereslet az ökotermékek iránt. Kitörési pontot jelenthetne, ha ausztriai mintára a nagy áruházláncok növelnék szerepüket az ökológiai termékek értékesítésében.

BEVEZETÉS

Ausztriában az ökológiai gazdálkodás hosszabb múltra tekint vissza, mint hazánkban. 2004-ben mintegy 19 ezer biogazdaság működött közel 329 ezer ha-on, a mezőgazdasági terület 12,9%-án (www.organic.aber.uk). Az elmúlt esztendőkben jelentősen fokozódott a kereslet az ökotermékek iránt. Az AMA (Agrarmarkt Austria) piackutatása szerint 2005 első négy hónapjában 65 millió euró értékben vásároltak ökológiai terméket, 10

millió euróval többért, mint 2004 azonos időszakában (*www.biolebensmittel.at*).

Magyarországon a biotermelők által megművelt terület nagysága 2004-ben több mint 128 ezer hektár volt, ami a mezőgazdasági terület közel 2%-a.

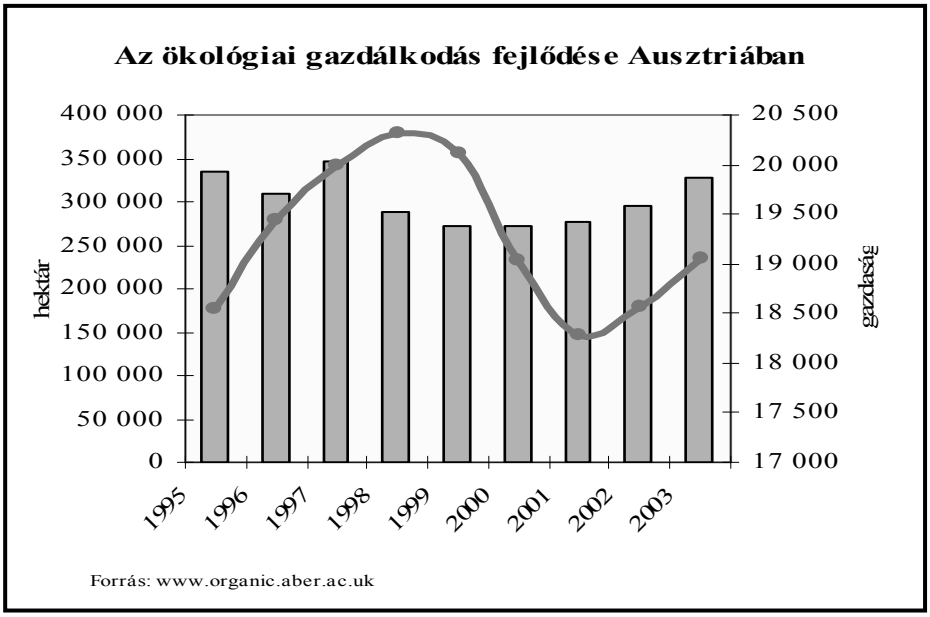
AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS FEJLŐDÉSE

A bio- (ökológiai) gazdálkodás magyarországi története 22 évvel ezelőtt, 1983-ban *a Bioklub* megalapításával kezdődött. Az ökológiai szemléletű gazdálkodás hívei 1983 óta rendszeresen találkoznak, s 1987-ben alakultak egyesületté. *A Biokultúra Egyesület* főbb célkitűzései: a biogazdálkodás széles körű elterjesztése, értékeinek megismertetése, a gazdálkodás és a termékek, élelmiszerek ellenőrzése, valamint minősítése, az egészségesebb és tisztább környezet, illetve életmód kialakítása, a környezetterhelés csökkentése, minőségi termékek termelése. Az ökológiai gazdálkodást Magyarországon az EU 2092/91 rendelete, valamint a Magyar Kormány 140/1999 és az FVM-KöM 2/2000-es közös miniszteri rendeletei szabályozzák.

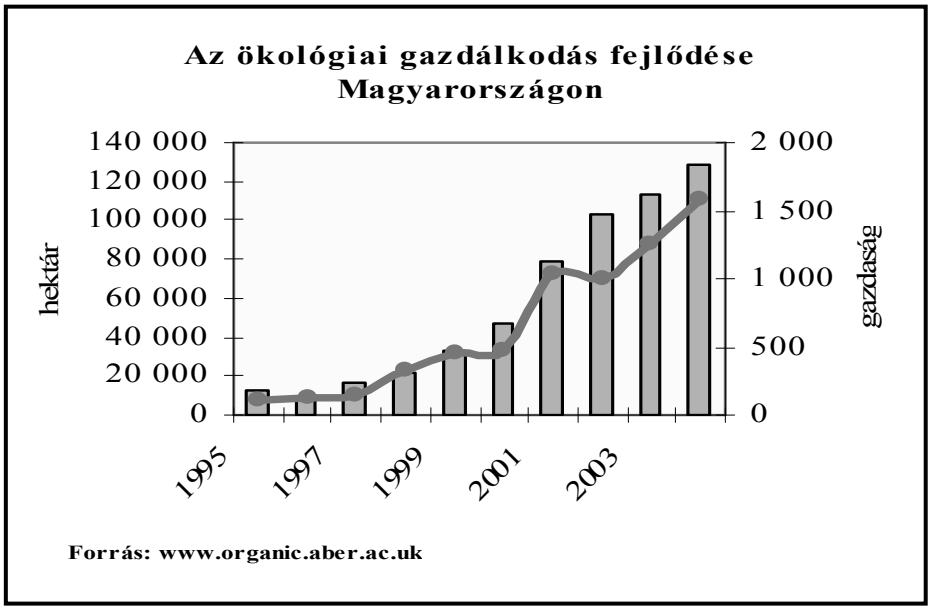
A részletes, mindenre kiterjedő szabályozást a magyar ellenőrző szervezet a *Biokontroll Hungária Kht.* által minden évben megújított a „Biotermesztés feltételrendszere" c. kiadvány tartalmazza. Magyarországon a biotermelést *a Biokultúra Egyesület* szakmai szervezete koordinálja és segíti az EU szabályozással teljesen összhangban.

Az ország több nagyvárosában is van már *Ökopiac*, ahol ellenőrzött termelőktől beszerezhetőek a friss biozöldségek, gyümölcsök.

1. ábra

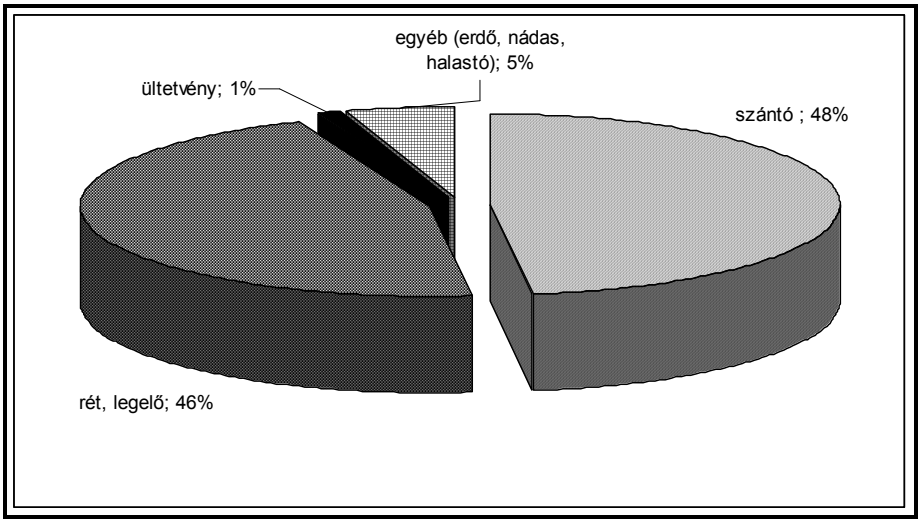

2. ábra

3. ábra

Az átállt területek hasznosítás szerinti összetétele Magyarországon (2004)

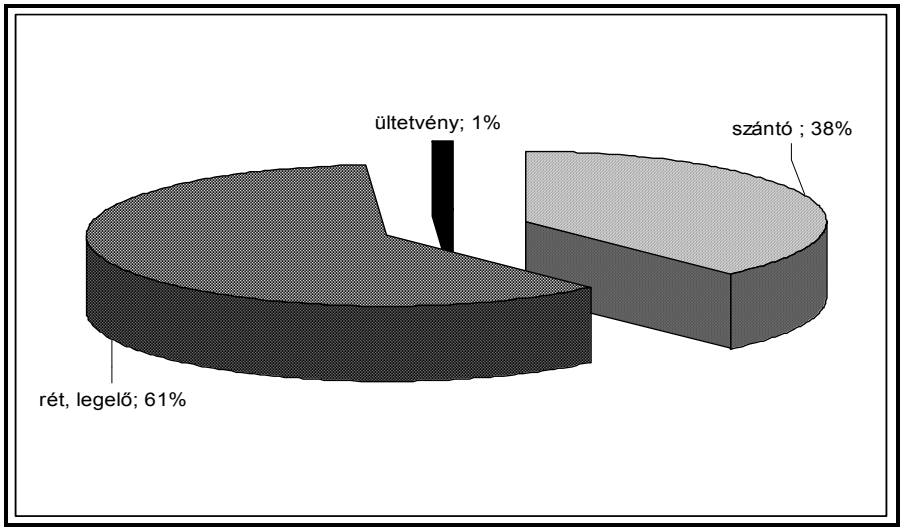
Forrás: Biokonroll Hungária Kht.

Ausztriában az első biogazdaságokat 1927-ben és 1935-ben Karintiában alapították. A gazdálkodók az ökológiai gazdálkodásmódot egy újfajta életmód előfutáraként szemlélték. Az elkövetkezendő időben az ország minden részén lassú, de növekvő ütemben elkezdődött a gazdaságok átalakulása ökogazdaságokká. A

gazdaságok túlnyomó része vegyes gazdaság volt. A gazdák a termékeiket közvetlenül, ökopiacokon vagy ökoboltokon keresztül értékesítették.

4. ábra

Az átállt területek hasznosítás szerinti összetétele Ausztriában (2004)

Forrás: www.boku.at

Az igazán nagy áttörés a szövetségi szinten szétosztott kormányzati szubvencióknak köszönhető.

Jelenleg 11 ökogazdálkodási egyesület működik Ausztriában! Legnagyobb közülük a 87%-ukat magába tömörítő *Bio Ernte Austria*. Ezek az egyesületek létrehozták saját követelményrendszerüket, melyek néha szigorúbbak, mint a hatályos előírások (Tanács (EEC) No. 2092/91 sz. rendelete és a Codex Alimentarius). Az egyesületek két szervezetbe tömörülnek (*ARGE Bio-Landbau, ÖIG*), melyek a közeljövőben *a BIO AUSTRIA-vá* egyesülnek. Így szervezettebb keretek között, hatékonyabban működnek, a termelők és értékesítők jobb szolgáltatást nyújtanak (tanácsadás, minőség menedzsment, termék menedzsment, kutatás és fejlesztés, marketing stb.), a fogyasztók körében pedig állandósul a biztonság és a minőség.

A vázolt fejlődésben alapvető szerepet játszott például az 50 ha-on gazdálkodó termelő 38 500 euró támogatásban részesül, míg hazánkban csupán 15 500 eurót kap. Ez a jelentős eltérés csak egyrészt adódik abból, hogy az újonnan csatlakozott tagállomok az EU-15-ök támogatásának csupán töredékét kapják. Magyarországon az ökológiai gazdálkodásmód támogatása is csekélyebb, mint nyugati szomszédunknál.

AZ ÉRTÉKESÍTÉS

Ausztriában az elmúlt esztendőkben egyre nagyobb szerepet játszik az indirekt értékesítés. Jelentős mértékben hozzájárult ehhez a nagyobb áruházláncok és a nagykereskedelem térnyerése az ökotermékek piacán. A SPAR-ban „Natur pur”, a BILLA-ban „Ja!Natürlich” márkanéven futnak az ökotermékek. Az ökotermékek árai a konvencionális termékek átlagáránál 150-200%-kal magasabbak.

Kürthy (2002) szerint hazánkban a kiskereskedelmi, valamint az ökopiacokon történő értékesítést elsősorban a kisebb gazdaságok választják, a hazai áruházláncoknak általában csak a 15 ha feletti termőterülettel rendelkezők értékesítenek.

Vizsgálataink szerint exportra elsősorban a 15 ha feletti termőterülettel rendelkezők termelnek. A terményeket főként Nyugat-Európa német ajkú országaiban keresettek.

1. táblázat

Szántóföldi biotermékek árai a hagyományos termékek átlagáraihoz viszonyítva Ausztriában

Megnevezés	Belföldi árak a konvencionális termékek átlagárának %-ában
Borsó	230-240
Étkezési búza	170-180
Takarmány árpa	200-210
Takarmány búza	150-160
Tritikálé	160-170

Forrás: www.boku.at, Raiffeisen Lagerhaus Rundschreiben 08/2004, 03/2005

2. táblázat

Szántóföldi biotermékek árai a hagyományos termékek átlagáraihoz viszonyítva Magyarországon

Megnevezés	Belföldi árak a konvencionális termékek átlagárának %-ban
Étkezési búza	160-170
Tönkölybúza	140-150
Kukorica	120-130
Tritikálé	130-140

Forrás: www.akii.hu és saját vizsgálatok

3. táblázat

A magyarországi biotermékek exportjának célországai

(M. e: %)

Megnevezés	Őszi búza	Tönkölybúza	Kukorica	Napraforgó
Ausztria	48	34	53	23
Németország	21	64	22	28
Svájc	13	2	9	46
Franciaország	7	-	-	3
Anglia	4	-	7	-
Belgium	4	-	-	-
Hollandia	3	-	9	-

Forrás: www.biokontroll.hu

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) www.gruenerbericht.at – (2) Kürthy Gy. (2002): A biotermelés hazai helyzete és fejlődési lehetőségei. Gazdálkodás, XLVI évf. 5. sz., 16-25. pp. – (3) www.abs.at/oepul.htm – (4) www.organic.aber.ac.uk – (5) www.biolebensmittel.at – (6) www.akii.hu – (7) www.biokontroll.hu – (8) www.ama.at – (9) 150 /2004. (X. 12.) FVM rendelet – (10) CEC (1991): Council Regulation No 2092/91 on organic production. Official Journal of the European Communities, L198, 1-15. pp. – (11) www.organic-europe.net – (12) www.boku.at – (13) Raiffeisen Lagerhaus Rundschreiben 08/2004, 03/2005